

350 godina smrti Zrinskog i Frankopana

Austrijski car Leopold I. osudio je zbog borbe za Hrvatsku bana Petra Zrinskog i Frana Krstu Frankopana na smrt odsijecanjem glave i desne ruke. Smaknuti su 30. travnja 1671. u Bečkom Novom Mjestu na opće zgražanje i zaprepaštenje hrvatske i ugarske javnosti te cijele Europe.

Povod za urotu bio je Varšavski mir što ga je 1664. godine sklopio kralj Leopold I. s nepovoljnim uvjetima za vlastite zemlje. Hrvatska i Ugarska nisu priznale taj dogovor i nadale su se da će uz pomoć bečkog dvora osloboditi svoja područja od turske vlasti. Kako im je Beč onemogućio da se zakonito izbore za svoja prava, nije im preostalo drugo nego da se hrvatske i ugarske vođe udruže i svoja prava ostvare pobunom. Bečki dvor istodobno provodi apsolutističku i centralističku politiku ne poštujući staleška prava hrvatskoga i mađarskog plemstva.

Saznavši za urotu, zahvaljujući izdaji iz urotničkih redova, kralj Leopold I., pod izgovorom pomirenja, doveo je hrvatske velikaše 1670. godine u Beč. Odmah ih je stavio u kućni pritvor, a zatim prebacio iz Beča u tamnicu u Bečko Novo Mjesto. Nakon jednogodišnje i nezakonite istrage, jer je hrvatskim velikašima mogao suditi samo Sabor, osuđeni su na smrt odsijecanjem glave i desne ruke zbog uvrede kralja i izdaje zemlje. Kao posebna "milost", osuđenima je oproštena kazna odsijecanja ruku.

Prije smaknuća su, kao i njihove obitelji, lišeni plemstva, a njihova je imanja zaplijenila država. Bečki dvor ne samo da je ugušio zrinsko-frankopanski pokret, nego je i uništio dvije najstarije i najslavnije obitelji koje su pet stoljeća, sve do polovice 17. stoljeća, imale istaknutu ulogu u hrvatskoj povijesti.

U presudi Petra Zrinskog između ostalog je navedeno:

"... da je počinio najveće grijeha time što je nastojao okruniti se za nezavisnog hrvatskog vladara. Umjesto krune, čeka ga krvavi mač..."

U isto vrijeme pogubljen je u Beču i drugi najvažniji urotnik, ugarski palatin Nadasdy. Nešto kasnije u Grazu štajerski urotnik Tattenbach. Deset godina nije dvor izabirao novog palatina ni bana. U Ugarskoj je u godinama nakon urote došlo do kurucen-ustanka u kojem je i opet jedan Zrinski igrao glavnu ulogu: unuk Petra Zrinskog, Rakoczy.

U svezi s njihovom smrću mletački poslanik u Beču javio je u Veneciju:

"Ovo je nesretni konac dvaju toli uglednih ljudi, osobito Zrinski bijaše veoma slavljen i cijenjen, jer šesnaest potkraljeva ili banova slavniha dade Hrvatskoj njegova porodica."

Njihovi posmrtni ostaci iz Bečkog Novog Mjesta preneseni su i pokopani 1919. godine u Zagrebačkoj katedrali. Nadgrobni spomenici još uvijek se nalaze u Bečkom novom mjestu.

Noć prije pogubljenja Petar Zrinski i Fran Krsto Frankopan napisali su oproštajna pisma svojim suprugama, Ani Katarini Zrinski i Juliji Naro Frankopan.

Oproštajno pismo utamničenog Petra Zrinskoga napisano svojoj voljenoj Katarini, hrvatskoj banici i spisateljici, započeto riječima "Moje drago Zercze" (srce), jedan je od najljepših najpotresnijih tekstova koji je ikada nastao na hrvatskome jeziku toga doba.

"Moje drago serce. Nimaj se žalostiti zverhu ovoga moga pisma niti burkati. Polag Božjega dokončanja sutra o desete ore budu mene glavu sekli, i tulikaj še naukupe tvojemu Bratcu. Danas (s)mo mi jedan od drugoga serčeno prošćenje vzeli. Zato jemljem ja sada po ovom listu i od tebe jedan vekovečni valet, Tebe proseći ako sam te u čem zbanuval aliti se u čem zameril (koje ja dobro znam) oprosti mi. Budi Bog hvaljen, ja sam k smerti dobro pripravan niti se plašim. Ja se ufam u Boga vsamogućega koji me je na ovom svitu ponizil, da se tulikajše mene hoće smilovati, i ja ga budem molil i prosil (komu sutra dojt u fam se) da se mi naukupa pred njegovem svetom thronušem u dike vekovečne sastanemo. Veće ništar ne znam ti pisati, niti za sina, niti za druga do končanja našega siromaštva. Ja sam vse na Božju volju ostavil. Ti se ništar ne žalosti ar je to tak moralo biti. U Novom Mestu pred zadnjim dnevom mojega zaživljenja, 29 dan aprila meseca o sedme ore podvečer, leta 1671. Naj te Gospodin Bog s moju kćerju Auroru Veroniku blagoslovi. Groff Zrini Petar"

Fran Krsto Frankopan bio je velikaš izrazite umjetničke nadarenosti. U Italiji, gdje je studirao talijansku poeziju, upoznao je i svoju buduću suprugu, uglednu rimsku patricijku Julijanu (Juliju) Naro. Svoje oproštajno pismo supruzi napisao je na talijanskom jeziku. U suvremenom prijevodu na hrvatski jezik pismo glasi:

"Predraga i preljubljena Julija, moja draga! Pošto mi je voljom neba i Božjom odredbom prijeći iz ovoga svijeta u drugi, da tako dadem zadovoljštinu za počinjene uvrede proti carskom Veličanstvu premilostivoga gospodara, htjedoh te iz srca da zagrlim ovim redcima i reći ti posljednji s Bogom, moleći te, moja ljubezna Julijo, da mi za Božje milosrđe oprostiš kršćanskom blagohotnosti, budeš li radi moje neobzirnosti morala trpjeti uvreda i muka. Isto te tako molim, draga Julijo, da mi oprostiš svaku i najmanju uvredu, koju sam ti nanio, otkad smo se uzeli."